

IN MEMORIAM.
AMADEU-JESÚS SOBERANAS I LLEÓ
(el Catllar, 1938 - Mataró, 2014)

per ANNA GUDAYOL I TORELLÓ

El 14 d'abril de 2014 ens deixava Amadeu-Jesús Soberanas, nascut al Catllar el 21 de maig de 1938, on la seva família s'havia traslladat arran de la Guerra Civil. Tarragoní de soca-rel, el jove Soberanas mostrà des de molt jove un interès pregon per la història, i en particular per la història eclesiàstica: el 1953, ingressava com a *estudiante* a la Real Sociedad Arqueológica Tarraconense, i poc més tard, amb només divuit anys, publicava el seu primer article (sobre la cartoixa d'Escaladei)¹ al *Boletín Arqueológico*, revista de la qual ben aviat arribaria a ser secretari. El seu ingrés a la universitat i la posterior carrera professional l'allunyaren físicament de la seva ciutat, però una part significativa dels seus treballs al llarg de tota la vida continuarien dedicats a la història i els personatges de la seva terra.

El doctor Soberanas desenvolupà, des de la primera maduresa, una doble carrera com a professor universitari i com a especialista en patrimoni bibliogràfic. El 1956, ingressà a la Universitat de Barcelona, on cursà estudis de filosofia i lletres i on es doctorà el 1973 amb l'edició i l'estudi de la *Crònica de Sant Joan de la Penya*. Acabada la carrera, seria professor a la seva *alma mater* de diferents matèries (literatura catalana medieval, paleografia...), des del 1964 fins al 1986, any en què s'incorporaria a la Universitat Autònoma, on es jubilaria com a catedràtic de filologia romànica. Entre el 1975 i principi dels anys vuitanta, fou també professor d'història del llibre a l'Escola de Bibliologia, successora de l'antiga Escola de Bibliotecàries. Alternà la docència universitària amb la dedicació al món de les biblioteques i de la codicologia. A mitjan anys seixanta, s'incorporà a la biblioteca de la Universitat de Barcelona, dirigida aleshores per Rosalia Guilleumas, dona de qui seria un dels seus grans mestres, Jordi Rubió.² El 1969, guanyà una

1. A.-J. SOBERANAS, «Una prueba de la Veracruz en Scala Dei», *Boletín Arqueológico*, fasc. 55-56 (1956), p. 59-60 + 1 lám.; poc temps després, publicaria un article sobre la seva impremta incunable (A.-J. SOBERANAS, «Imprenta de Scala Dei: Humberto Gotard», *Diario Español* (4 juliol 1958), p. 3).

2. La seva participació en el volum d'homenatge a Rubió seria l'edició d'una pregària: A.-J. SOBERANAS, «Una versió desconeguda d'*Augats, seyós qui credets Dèu lo Payre*», *Estudis Romànics*, vol. x: *Estu-*

plaça al cos de bibliotecaris i arxivers de l'Estat, i s'incorporà a la Biblioteca de Catalunya com a conservador. Allí s'ocupà, en primer lloc, de l'arxiu documental, responsabilitat a la qual s'afegí poc després (a partir del 1972, any de la jubilació d'un altre dels seus grans mestres, Pere Bohigas) la cura dels manuscrits i de les col·leccions de la reserva impresa; des del 1978, s'ocuparia en exclusiva de la reserva manuscrita. El 1993, finalment, abandonava la Biblioteca per consagrar-se a l'ensenyament a la Universitat Autònoma. Val a dir que, conservador a l'antiga, els canvis en el món de les biblioteques (que havia estat durant tant de temps el seu) foren per a ell particularment difícils, i que les hores es feien curtes, ja que, a partir del 1985, havia succeït Josep Maria de Casacuberta com a director literari de l'editorial Barcino, tasca que li permetria desenvolupar la seva feina com a filòleg i a la qual dedicaria, en la maduresa, una gran part de la seva energia.

Format en l'ambient de la diòcesi tarragonina, Soberanas s'interessà ben tost per la història eclesiàstica i la litúrgia: al seu primer treball sobre el monestir d'Escaladei s'afegí un conjunt d'articles de divulgació al *Diario Español* sobre eclesiàstics tarragonins (Josep Blanch i Fontanilles,³ Marià Martí⁴ o el bisbe Armanyà),⁵ i amb tot just vint anys publicava sengles descripcions de dos manuscrits litúrgics conservats a la Biblioteca de Catalunya: el saltiri de Joan d'Aragó (ms. 1759) i la consuetud de la catedral de Tarragona de l'arquebisbe Ximeno de Luna (ms. 276).⁶ S'interessà també molt particularment en els seus estudis per la documentació relacionada amb les esglésies, els monestirs i la catedral de Tarragona.⁷ Aquest interès per la historiografia eclesiàstica i pels textos religiosos i litúrgics li valgué ser escollit com un dels primers membres de la Societat Catalana d'Estudis Litúrgics. Com a filòleg, codicòleg i historiador del llibre, es dedicà particularment a l'edició i l'estudi de manuscrits i impresos litúrgics;⁸ esdevingué així el

---

dis de literatura catalana oferts a Jordi Rubió i Balaguer en el seu setanta-cinquè aniversari, 1 (1962), p. 147-154.

3. A.-J. SOBERANAS, «El canónigo José Blanch Fontanilles. Noticias documentales y bibliográficas sobre su vida y obras (1620-1672)», *Boletín Arqueológico*, fasc. 57-60 (1957), p. 54-70.
4. A.-J. SOBERANAS, «Nuevos datos sobre el comensal de Tarragona, Mariano Martí, obispo de Caracas (1770-1792)», *Diario Español* (8 agost 1958), p. 9.
5. A.-J. SOBERANAS, «La biblioteca del arzobispo fray Francisco Armanyá», *Diario Español* (2 juliol 1958), p. 6; A.-J. SOBERANAS, «El arzobispo Armanyá y la Sociedad Económica de Tarragona», *Diario Español* (29 juliol 1958), p. 9; A.-J. SOBERANAS, «Datos históricos inéditos sobre los tapices y terno blanco de Armanyá», *Diario Español* (17 setembre 1958), p. 12.
6. A.-J. SOBERANAS, «Notas sobre dos manuscritos tarraconenses de la Biblioteca Central», *Biblioteconomía*, any 15, núm. 48 (1958), p. 135-141; A.-J. SOBERANAS, «Un manuscrito tarraconense: la "Consuetud" del arzobispo Ximeno de Luna (1317-1327)», *Biblioteconomía*, any 17, núm. 51-52 (1960), p. 37-41.
7. A.-J. SOBERANAS, *Un inventario de la iglesia de S. Fructuoso «Extramuros» de Tarragona formulado en 1556*, Tarragona, s. n., 1959; A.-J. SOBERANAS, «San Fructuoso en la medallística tarraconense», *Diario Español* (19 agost 1958), p. 10; A.-J. SOBERANAS, «Notes bibliogràfiques sobre Santes Creus», a *I Col·loqui d'Història del Monaquisme Català*, vol. II, Santes Creus, Abadia de Poblet, 1967-1969, col·l. «Publicacions de l'Arxiu Bibliogràfic de Santes Creus», núm. 24-25, p. 165-206; A.-J. SOBERANAS, «Andrés Tomás Ávila: el culto y la liturgia en la catedral de Tarragona (1300-1700)», *Estudios Románicos*, vol. XV (1970), p. 164-167; A.-J. SOBERANAS, «II Congrés Litúrgic de Montserrat. III Secció d'Història», *Boletín Arqueológico*, època IV, fasc. 105-112 (1969-1970), p. 87-89.
8. Destaquem A.-J. SOBERANAS, «L'edició del *Processionarium* de Tarragona (Barcelona, Claudi Bornat, 1568)», *Estudios Históricos y Documentos del Archivo de Protocolos*, núm. 7: *Miscelánea en honor de Josep Maria Madurell i Marimon*, III (1979), p. 271-297; A.-J. SOBERANAS, «L'edició de les sinodals de Girona de 1512», *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, núm. 27: *Homenatge a Lluís Batlle i Prats* (1981), p. 397-410, o la part relativa als llibres litúrgics de l'exposició *Pallium: Exposició d'art i documentació: Catedral de*

curador del primer volum de la col·lecció «Biblioteca Litúrgica Catalana», l'edició facsímil de l'*Ordinari de Barcelona*.⁹ Entre els seus darrers treballs, cal destacar l'edició de les *Homilies d'Organyà*, que promogué com a responsable de la col·lecció «Els Nostres Clàssics»; Soberanas tingué cura de l'edició crítica, i maldà perquè fos acompanyada d'un completíssim estudi litúrgic d'Armand Puig i Tàrrach.¹⁰ Aquesta edició fou seguida d'una versió divulgativa, amb traducció al castellà i a l'anglès,¹¹ i d'una molt acurada edició facsímil,¹² que seria la darrera de les seves publicacions.

Professor apassionat i excel·lent, i persona d'una extraordinària generositat intel·lectual amb els seus amics, el doctor Soberanas podia també, en ocasions, ser presa de canvis d'humor que podien desconcertar i enterbolir algunes relacions. Afeblit per les malalties, durant els darrers anys de la seva vida es va anar recloent i allunyant de les seves amistats intel·lectuals. Tingui repòs la seva ànima.

Tarragona: De la memòria de sant Fructuós al triomf de santa Tecla, Tarragona, Diputació de Tarragona, 1992, p. 231-233, núm. 188, 190, 191 i 192.

9. *Ordinarium Sacramentorum Barchinonense 1501*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, Societat Catalana d'Estudis Litúrgics, 1991, col·l. «Biblioteca Litúrgica Catalana», núm. 1.
10. *Homilies d'Organyà*, ed. diplomàtica i crítica d'Amadeu-Jesús Soberanas i Andreu Rossinyol, estudi d'Armand Puig i Tàrrach, Barcelona, Barcino, 2001, col·l. «Els Nostres Clàssics B», núm. 20.
11. *Homilies d'Organyà*, ed. trilingüe amb el facsímil del manuscrit, intr. d'Andreu Rossinyol, ed. crítica d'Amadeu-Jesús Soberanas i Andreu Rossinyol, Barcelona, Barcino, 2004.
12. *Homilies d'Organyà*, estudi a cura d'Amadeu-Jesús Soberanas i Andreu Rossinyol, Barcelona, Millennium Liber, 2010.